

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อเกษตรกรอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในการทำบัญชีครัวเรือน” ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน รวมไปถึงปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ทฤษฎีการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวความคิด

สมมติฐานการค้นคว้าอิสระ

ทฤษฎีการจัดทำบัญชีครัวเรือน

บัญชีครัวเรือน คือ การแสดงหรือบันทึกจำนวนเงินรับ-จ่าย ประจำวันของครัวเรือน โดยแสดงวัน เดือน ปี รายการรับ - จ่าย และจำนวนเงินบัญชีครัวเรือนมีทั้งแบบบันทึกอย่างง่ายและแบบบันทึกที่ซับซ้อน เช่น การสำรวจข้อมูลครัวเรือนในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรให้การสนับสนุน โดยขอความร่วมมือจากเกษตรกรให้บันทึกบัญชีครัวเรือน

บัญชีครัวเรือนเป็นหนึ่งในการน้อมนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความพอประมาณมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันมาถือปฏิบัติในชีวิตประจำวันจากระดับปัจเจกชนสู่ระดับชุมชนผ่านกระบวนการแผนแม่บทชุมชน โดยมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร และพัฒนาเป็นบัญชีของหมู่บ้านและชุมชน(ระดับตำบล) จากบัญชีรายรับ รายจ่ายต่างๆ เหล่านี้ ทำให้เห็นปัญหาต่างๆ ในชุมชน เช่น ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสูง ต้นทุนการผลิตสูง รายได้ภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรต่ำ เมื่อชุมชนเห็นปัญหาจึงร่วมกันจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเองเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินและความยากจน เช่น แผนการเงิน – การออม หรือธนาคารชุมชน แผนวิสาหกิจชุมชน แผนการตลาด เป็นต้น หลักจากนั้นชุมชนจึงนำไปสู่การปฏิบัติ (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร,2548 : 1)

การทำบัญชีครัวเรือนเป็นการจดบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวันของครัวเรือน โดยมีประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้ทราบรายรับ รายจ่าย และหนี้สินของครัวเรือน

รายรับ เป็นเงินหรือของมีค่าที่ครัวเรือนได้รับจากการประกอบอาชีพหรือผลตอบแทนที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยน เช่น เงินเดือน ดอกเบี้ยจากเงินฝากธนาคาร รายได้จากการขายสิ่งของเหลือใช้ เป็นต้น

หนี้สิน เป็นเงินหรือของมีค่าที่ครัวเรือนได้รับจากแหล่งภายนอก โดยมีภาระที่ต้องชดใช้คืนในอนาคต เช่น การกู้ยืมเงินจากธนาคาร การกู้ยืมเงินจากเพื่อนบ้าน การรับเงินช่วยเหลือต่างๆ ที่ต้องชดใช้คืนภายในระยะเวลาที่กำหนด การซื้อเงินผ่อน การเช่าซื้อและการซื้อสินทรัพย์เป็นเงินเชื่อ เป็นต้น

รายจ่าย เป็นเงินหรือของมีค่าที่จ่ายออกไปเพื่อให้ได้สิ่งของหรือบริการ เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าอาหาร เป็นต้น

2. ทำให้ทราบว่าจำนวนเงินคงเหลือของครัวเรือนเท่าใดในแต่ละวัน

3. นำข้อมูลมาใช้ในการบริหารจัดการเงิน จัดลำดับความสำคัญของรายจ่าย และวางแผนการใช้จ่าย ว่ารายจ่ายใดมีความจำเป็น รายจ่ายใดไม่มีความจำเป็นสามารถตัดออกได้

เงินรายได้ของครอบครัวนั้นควรแบ่งออกเป็นส่วน ๆ ไว้เป็นรายจ่ายของครอบครัว ซึ่งรายจ่ายจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับค่าใช้จ่ายของสมาชิกในครัวเรือน ถ้าสมาชิกในครัวเรือนประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือยใช้สิ่งต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า ก็จะทำให้รายจ่ายของครัวเรือนลดลง นอกจากนี้หัวหน้าครัวเรือนควรแบ่งเงินส่วนหนึ่งนำไปฝากธนาคารทุกๆ เดือน เพื่อเก็บไว้เป็นเงินออมไว้ใช้จ่ายยามจำเป็น

บัญชีครัวเรือนสามารถจัดทำได้หลายรูปแบบ แต่อย่างน้อยต้องมีการบันทึกข้อมูลรายรับรายจ่ายปกติเป็นตาราง 5 ช่อง ประกอบด้วย ช่องแรก วัน เดือน ปี เพื่อบันทึกวันที่เกิดรายการนั้น ช่องที่สอง รายการเพื่อบันทึกเหตุการณ์ ช่องที่สาม รายรับ เพื่อบันทึกจำนวนเงินที่ได้รับ ช่องที่สี่ รายจ่าย เพื่อบันทึกจำนวนเงินที่จ่ายออกไป และช่องสุดท้าย ยอดคงเหลือ เป็นช่องสรุปยอดเงินคงเหลือในแต่ละวัน (นภาพร ลิขิตวงศ์จร, 2550 : 26)

ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน

1. เศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

2. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปสู่เป้าหมายของการสร้างความมั่นคงในทางเศรษฐกิจได้ เช่น โดยพื้นฐานแล้วประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม เศรษฐกิจของประเทศจึงควรเน้นที่เศรษฐกิจการเกษตร เน้นความมั่นคงทางอาหาร เป็นการสร้างความมั่นคงให้เป็นระบบเศรษฐกิจในระดับหนึ่ง จึงเป็นระบบเศรษฐกิจที่ช่วยลดความเสี่ยง หรือความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาวได้ เศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ทุกสาขา ทุกภาคของเศรษฐกิจ ไม่จำเป็นจะต้องจำกัดเฉพาะแต่ภาคการเกษตร หรือภาคชนบท แม้แต่ภาคการเงิน ภาคอสังหาริมทรัพย์ และการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ โดยมีหลักการคล้ายคลึงกันคือ เน้นการเลือกปฏิบัติอย่างพอประมาณ มีเหตุมีผล และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองและสังคม

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมีการสนับสนุนให้เกษตรกรน้อมนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความพอประมาณมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันมาถือปฏิบัติในชีวิตประจำวันจากระดับปัจเจกสู่ระดับชุมชนพึ่งตนเอง และพัฒนาสู่ระดับเครือข่ายพึ่งกันและกันภายในชุมชนของตนเอง และภายนอกชุมชนผ่านกระบวนการแผนแม่บทชุมชน โดยมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรลูกค้ำ และพัฒนาเป็นบัญชีของหมู่บ้านและชุมชน (ระดับตำบล) จากบัญชีรายรับ รายจ่ายต่างๆ (เศรษฐกิจพอเพียง, 2553 : ออนไลน์)

จากนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาความยากจน และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เน้นการอยู่ดี กินดี และเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของแต่ละครอบครัวซึ่งครอบครัวของเกษตรกรไทยโดยทั่วไปยังคงชีวิตอยู่ด้วยพฤติกรรมการใช้เงินทั้งด้านการผลิตและการบริโภค และไม่ให้ความสำคัญต่อการบริหารการเงินของครอบครัว ทำให้ไม่ทราบว่าเป็นแต่ละวัน แต่ละเดือน มีรายได้เท่าใด มีค่าใช้จ่ายอะไรบ้างและใช้จ่ายอย่างไม่ประหยัด ไม่เก็บออมสม่ำเสมอ อันเป็นเหตุของการใช้จ่ายเกินตัวไม่สมดุลกับรายได้ มีภาระหนี้สิน และไม่สามารถวางแผนทางการเงินในอนาคตได้

ดังนั้น ในปี 2548 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจึงเริ่มจัดให้มีโครงการ “ครอบครัวเกษตรกรไทยร่วมใจ ทำบัญชีครัวเรือน” เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ครอบครัวเกษตรกรได้เห็นความสำคัญของการทำบัญชี อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการทางการเงินและการออมของครอบครัวเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือรับรู้อายุได้ รู้อายจ่าย รู้กำไร รู้ขาดทุน รู้ถึงการใช้จ่ายอย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังพระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานแก่ข้าราชการจังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2528 ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุปว่า “แนวทางแก้ปัญหาความยากจน และหนี้สินเกษตรกร ควรจัดให้มีเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านโดยวิธีการออมทรัพย์ร่วมกัน เพื่อสาธิตการบริหารจัดการเงินและการบัญชีแก่ชาวบ้าน ส่งเสริมการจัดตั้งร้านค้าสาธิตหมู่บ้าน และฝึกด้านการจัดการตลาด ควรริเริ่มทำธุรกิจชุมชนในหมู่บ้านให้เข้มแข็งและแพร่หลาย” (โครงการครอบครัวเกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2548 : 2)

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศุภินีย์ ตฤณขจี และ นิยะดา วิเศษบริสุทธ (2551) ศึกษาการรับรู้และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนในอำเภอพระนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชน รวมทั้งสาเหตุที่ทำให้ไม่จัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีที่อยู่อาศัยในสำนาคะเบียนบ้าน 20 ตำบล ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 343 คน โดยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นผู้ที่มีที่อยู่อาศัยในสำนาคะเบียนบ้านในตำบลบ้านใหม่ เป็นเพศหญิง มีอายุต่ำกว่า 20 ปี เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท ในส่วนของการรับรู้และช่องทางการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ให้จัดทำบัญชีครัวเรือน ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ ปัจจัยด้านการจัดการทางการเงินโดยให้ความสำคัญกับปัจจัยย่อยคือ การได้เรียนรู้การบริหารและวางแผนการใช้เงินมากที่สุด และปัจจัยด้านครอบครัว โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยย่อย คือการเห็นคุณค่าของเงินมากขึ้น รองลงมาเป็นปัจจัยด้านชุมชน โดย ให้ความสำคัญกับปัจจัยย่อย คือความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชุมชน และจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ตัดสินใจจัดทำบัญชีครัวเรือนทั้ง 3 ด้านไม่แตกต่างกันตาม เพศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน แต่แตกต่างกันตามอายุ อาชีพ และระดับการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ในส่วนของสาเหตุที่ทำให้ไม่จัดทำบัญชีครัวเรือนในปัจจุบัน พบว่า ประชาชนในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความคิดเห็นว่า เสียเวลาในการจัดทำ

วโรทัย โกศลพิศิษฐ์กุล (2550) งานวิจัยเรื่องหนี้สินภาคครัวเรือนของเกษตรกรในชนบทไทยโดยเน้นการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาหนี้สินของเกษตรกรและสมาชิกในครัวเรือนในภาคชนบทไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสภาพการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางการเมืองของเกษตรกร และศึกษาเปรียบเทียบว่าปัจจัยเหล่านี้แตกต่างกันอย่างไร โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจซึ่งให้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรตัวอย่างและมีการทำ Focus Group โดยแบ่งพื้นที่เป้าหมายผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เกษตรกรมีระดับหนี้สินเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

เช่น การทำเกษตรผสมผสาน การเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน การเข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน และการเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ส่วนปัจจัยที่ช่วยลดภาระหนี้สินเกษตรกร เช่น การเข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ และการเข้าร่วมโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

ปัจจัยที่บั่นทอนความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกร เช่น ค่าใช้จ่ายนอกภาคการเกษตร (รวมถึงค่าใช้จ่ายการศึกษา) การเข้าร่วมโครงการสินเชื่อสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม ตลอดจนการเข้าร่วมโครงการ แก้ไขปัญหาหนี้สินภาคประชาชน

ปัจจัยที่เอื้อต่อการชำระหนี้จริงของเกษตรกร ได้แก่ รายได้การเกษตร ทักษะคิดของเกษตรกรต่อการเป็นหนี้ ทักษะคิดของเกษตรกรต่อการชำระหนี้ และการเข้าร่วมโครงการบัญชีครัวเรือน ส่วนปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อชำระหนี้จริง เช่น จำนวนหนี้สิน และค่าใช้จ่ายการเกษตร

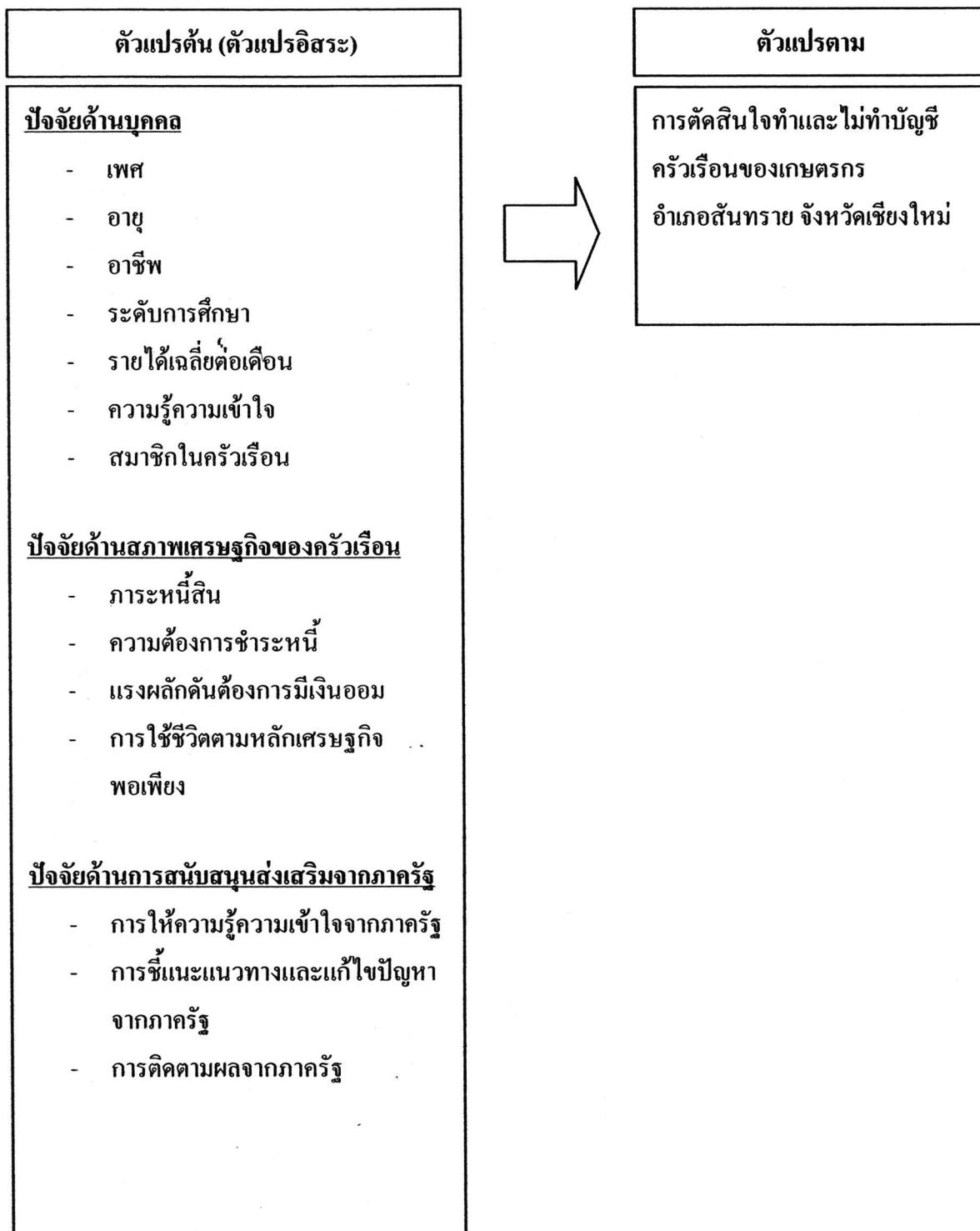
สำหรับปัจจัยที่ส่งผลให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินฯ ได้แก่ จำนวนหนี้สิน ปรากฏและผู้รู้ในท้องถิ่น และการเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ได้แก่ จำนวนเงินออม และรายได้การเกษตร เป็นต้น

กรอบแนวความคิด

จากทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทำให้ได้กรอบแนวคิดการศึกษา โดยจากการศึกษาของวโรทัย โกศลพิศิษฐ์กุล ที่สำรวจสภาพทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางการเมืองของเกษตรกร และศึกษาเปรียบเทียบว่าปัจจัยเหล่านี้แตกต่างกันอย่างไร โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจซึ่งให้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อหนี้สินภาคครัวเรือนของเกษตรกรในชนบทไทย และปัจจัยที่เอื้อต่อการชำระหนี้จริงของเกษตรกร ได้แก่การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการบัญชีครัวเรือน

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงมีกรอบแนวความคิดว่า ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจของครัวเรือน และปัจจัยด้านการสนับสนุนส่งเสริมจากรัฐ เป็นตัวแปรที่มีผลต่อเกษตรกรอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในการทำบัญชีครัวเรือน และได้สมมติฐานว่า ปัจจัยที่มีผลต่อเกษตรกร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในการทำบัญชีครัวเรือนแปรตาม ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจของครัวเรือน ปัจจัยด้านการสนับสนุนส่งเสริมจากรัฐ ดังภาพที่ 1

กรอบแนวความคิด

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวความคิดการค้นคว้าอิสระ

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวความคิดในการค้นคว้าอิสระประกอบด้วยตัวแปรต้น (ตัวแปรอิสระ) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่

1. ปัจจัยด้านบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน ความรู้ความเข้าใจ และสมาชิกในครัวเรือน
2. ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจของครัวเรือน ประกอบด้วย ภาระหนี้สิน ความต้องการชำระหนี้ แรงผลักดันต้องการมีเงินออม การใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
3. ปัจจัยด้านการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐ ประกอบด้วย การให้ความรู้ ความเข้าใจจากภาครัฐ การชี้แนะแนวทางและแก้ไขปัญหาจากภาครัฐ การติดตามผลจากภาครัฐ ตัวแปรตาม ได้แก่ การตัดสินใจทำและไม่ทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรอำเภอ สันทราย จังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานการค้นคว้าแบบอิสระ

ในการตั้งสมมติฐานการค้นคว้าอิสระ ได้กำหนดสมมติฐานตามกลุ่มของปัจจัยอิสระว่ามีความสัมพันธ์กับการทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรอำเภอ สันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยสมมติฐานที่แสดงการไม่มีความสัมพันธ์กัน จะกำหนดเป็น H_0 และสมมติฐานที่แสดงความสัมพันธ์กัน จะกำหนดเป็น H_1 (สรชัย พิศาลบุตร, 2552 : 122) ซึ่งสมมติฐานมีดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านบุคคลมีความสัมพันธ์กับการทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรอำเภอ สันทราย จังหวัดเชียงใหม่

H_0 : ปัจจัยด้านบุคคล ไม่มีความสัมพันธ์กับการทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรอำเภอ สันทราย จังหวัดเชียงใหม่

H_1 : ปัจจัยด้านบุคคล มีความสัมพันธ์กับการทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรอำเภอ สันทราย จังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรอำเภอ สันทราย จังหวัดเชียงใหม่

H_0 : ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจของครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์กับการทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรอำเภอ สันทราย จังหวัดเชียงใหม่

H_1 : ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรอำเภอ สันทราย จังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐ มีความสัมพันธ์กับการทำบัญชีครัวเรือน ของเกษตรกรอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

H_0 : ปัจจัยด้านการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐ ไม่มีความสัมพันธ์กับการทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

H_1 : ปัจจัยด้านการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐ มีความสัมพันธ์กับการทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่